

finder Anledning til ogsaa at udtale for det høje Ting dels nogle Bemærkninger om hvilke Bevæggrunde jeg har haft til at gaa med til den fremlagte Plan, og dels et Par Ord om de Forandringer, som ved det fremlagte Forslag ere gjorte i den af Kommissionensflertallet udarbejdede Plan. Jeg kan vistnok fatte mig kort, da allerede nu to Talere i det væsentlige have udtalt sig ud fra samme Synspunkt, som jeg vil udtale mig fra, og saa meget mere som den ene af disse to Talere, det ærede Medlem for Bælum (S. Jensen) jo var Medlem af Kommissionen sammen med mig, og vi der vare Meningsfæller og havde underskrevet Flertallets Plan. Det kunde være meget smigrende for leden, da Lovforslaget blev fremlagt, at høre den højtærede Landbrugsminister yde Kommissionen en Tak og en Paakendelse for dens Arbejde; men jeg vil ærlig tilstaa, at jeg ikke var særlig glad ved denne Smiger, da det viser sig, at den Plan, som Flertallet sit udarbejdet, paa meget væsentlige Punkter er fravegen ved det nu foreliggende Lovforslag. At takke en Mand for hans Arbejde samtidig med, at man kassierer den væsentligste og vigtigste Del af dette Arbejde, er i alt Fald ikke saa overdrevent smigrende. Det skal jeg senere komme til at omtale. — Det var jo en meget bevæget politisk Tid, da man vedtog Lovforslaget om at nedlægge en Kommission med det Bjemed at udarbejde en Plan om at give Landarbejdere Jord. Der var gaaet store politiske Afgørelser — Afslutningen af en stor politisk Kamp — forud for det nævnte Lovforslag, en Afslutning, som kunde have meget store og uberegnelige Følger for dem, som havde været med dertil, en Handling, som let kunde befrægtes at ville give braadne Pander, hvad Balget den 5te April 1895 i Grunden ogsaa godtgjorde. At dette Lovforslag umiddelbart derefter kom frem, kunde have flere Grunde. Spørgsmaalet om ved Lov at faa en Ændring i de her berørte Forhold var nu en Gang kommet op, og Loven kunde maasse ogsaa virke i en anden Retning. Jeg tænker herved nærmest paa, at det kunde virke som en Stødpude for dem, der kunde befrygte disse braadne Pander. At Folketinget, i det hele taget, den Gang ikke udviste, at det fuldtud magtede, eller at det var det fuldtud givet at sætte Bløden saa at sige i den rigtige Fure, tror jeg tydelig vilte sig af den Sammensætning, som denne Kommission sit, hvad der jo ogsaa blev berørt af det ærede Medlem fra Bælum. Landarbejderne vare saa godt som slet ikke repræsenterede i denne Kommission, hvorimod Arbejdsgiverne vare meget stærkt repræsenterede. Det var da

ikke saa underligt, at der lod vægtige Røster rundt omkring fra Landet, om at denne Kommission, efter sin Sammensætning at skønne, ikke var i Stand til at løse den Opgave, som var den givet, eller i alt Fald ikke var i Stand til at løse den paa en forsvarlig og hensigtsmæssig Maade. Jeg saa ogsaa saaledes paa Sagen, og det var med meget blandede Følelser, jeg modtog den Udnævnelse, der blev mig tildelt. Men jeg vil med det samme tilføje, at det gif ikke saa lidt bedre, end jeg havde ventet. Det viste sig straks, da Kommissionen begyndte sit Arbejde, at der var to Strømninger repræsenterede i den. Den ene Strømning gif i Retning af at faa udredet en Plan, som kunde skaffe Jord til Landarbejdere paa saa gunstige Vilkaar som muligt, skabe saa mange selvstændige Hjem som muligt. Den anden Strømning gif i Retning af at skabe en fastere og billigere Arbejdskraft for de større Jordbrug. Disse to Strømninger vare meget tydeligt at mærke i Kommissionen, og jeg mener ogsaa i den ærede Ministers Udtalelser ved Fremlæggelsen at kunne skimte noget af det samme, idet han efter først at have nævnt Anstet om at skabe Jord til Landarbejderne udtalte, at Jordlodden ikke skulde være saa stor, at Landarbejderen ikke fremtidig sit væsentlige Erhverv ved Arbejde for andre. Ministeren pointerede netop, at det væsentlige dog skulde være, at Landarbejderen ogsaa i Fremtiden blev ved at staa som Landarbejder. Det er jo to Strømninger, som gaa i modsat Retning. Desuagtet føre de dog ikke saa langt bort fra hinanden, at de Opgaver, de pege paa, ikke paa en Maade kunne blive løste samtidig, og jeg mener ogsaa, at den Plan, som er bleven fremsat som et Produkt af Kommissionens Arbejde, peger noget i begge Retninger. I Kommissionen fremkom der mange Forslag, og det blev drøftet meget indgaaende, hvorledes man skulde kunne løse Spørgsmaalet paa den heldigste Maade. Det kunde jo løses paa mange forskellige Maader. De første Forslag, der kom frem, gif nærmest i Retning af at løse Opgaven ved at skaffe Landarbejderne Jord til Brug eller rettere sagt løse den ved Fæste. Jeg har nu aldrig været nogen stor Tilhænger af Fæste, og jeg tænker, at det for mit ligesom for de flestes Vedkommende blandt andet har sin Grund i, at Fæstevæsenet hidtil egentlig har været saaledes, at det ikke skulde friste Arbejderne til at gaa ind dertil. Men det Fæste, som her var taget Sigte paa, var en helt anden Slags Fæste, det var Statsfæste, og der har man ikke en enkelt bestemt Mand som Bort-